

58757364-5	02/06/2017	הפלט - כל השבוע	עמוד 10	1/2	27.24x34.64
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

להעלות לסדר היום את ניתוקם מהשלטון הישראלי. הפעם מדובר ביוזמה סודית, אשר הוגשה לעיונם של אנשי הביטחון לאומי, אך נחשפה לציבור הרחב עוד בטרם הוחלט מה יהיה בסופה.

הזנחה או סכנה

באגודה לזכויות האזרח מאשימים את עיריית ירושלים בהזנחה מכוונת כלפי התושבים במחנה הפליטים ומצביעים על המצב המידרדר בסמטאותיה של שועפט. על פי הנתונים שנאספו על ידם, בירושלים המזרחית חיים כ-37% מתושבי העיר, שהם כ-323,000 בני אדם. עוד העלו הנתונים, כי 76% מתושבי ירושלים המזרחית ו-83.4% מהילדים שבה חיים מתחת לקו העוני, אך למרות העוני הרב, ישנן רק ארבע לשכות רווחה בירושלים המזרחית שמטפלות בכ-36,000 תושבים, זאת לעומת 19 לשכות רווחה במערב העיר המטפלות בכ-57,000 תושבים. הלאה: כל עובדת סוציאלית בירושלים המזרחית מטפלת ב-339 בני אדם, לעומת 193 במערב העיר. ב-2014 הוחלט להוסיף 30 תקנים חדשים של עובדי רווחה לירושלים המזרחית, אך רק 18 הגיעו בפועל, ומשרד האוצר הודיע שבשנתיים הקרובות לא יהיו תוספות. גם מערכת החינוך העירונית לוקה בהזנחה: חסרות כ-2,000 כיתות, אך בשנה האחרונה התווספו 44 כיתות בלבד.

והנה עוד נתונים: רק 59% מהתושבים בירושלים המזרחית מחוברים למים בצורה מסודרת וחוקית. קווי המים בשכונות הסמוכות למחנה הפליטים שועפט מספיקים רק לעשירית מהתושבים. ולסיום, בירושלים המזרחית יש רק 7 תחנות טיפת חלב, לעומת 27 תחנות במערב העיר.

אכן, המספרים קוראים להתבוננות מחודשת, אולם איכשהו, מתעלמים אנשי האגודה מהמצב הביטחוני הרעוע השורר בשכונה, מהבנייה המואצת והבלתי חוקית שמכבידה על כל התשתיות הקיימות, ומהעובדה כי גופים ישראליים, ובכלל זה רשויות שלטוניות ואנשי העירייה, נרתעים ונמנעים על פי רוב מלהיכנס למחנה ולסביבותיו ללא ליווי של משמר הגבול עקב מקרים חוזרים ונשנים של ידוי אבנים, זריקת בקבוקי תבערה וירי מצד התושבים הפלשתינים. התירוצים הללו לא מעניינים את אנשי האגודה; כעת הם דוחפים לקראת ניתוק השכונות שועפט וכפר עקב מירושלים והעברתן לרשות עצמאית.

בעיריית ירושלים כמובן, לא מתלהבים מהרעיון ומצהירים: "יצירת מועצה נפרדת לא תיתן מענה טוב יותר מזה שהעירייה נותנת במסגרת מגבלות הביטחון הקיימות באזור זה, ולא תפתור את הבעיה. הדרך הנכונה היא מתן מענה לאתגרי הביטחון והשקעה של משאבים משמעותיים שיאפשרו את מימוש הריבונות".

עירייה נפרדת לפלשתינים? כוח בינלאומי שיהפוך את ירושלים לאקס טריטוריה בינלאומית? הכל על השולחן, או שהכל דמיון מזרחי. המגעים אותם מתניע ג'ייסון גרינבלאט, שליחו המיוחד של טראמפ להשגת שלום אזורי, מעלות את חלוקת ירושלים שוב אל שולחן הדיונים. אבל בעצם, היא כבר מחולקת מזמן

י. סלומון

רחובות צרים, סמטאות מלוכלכות, גיבובי בתים, הרחבות דיור לא מאושרות ותשתיות עירוניות קורסות. פנסי הרחוב שבקו חיים כבר מזמן, תמרורים ומעקות לא נראים כמעט בין הבתים הצפופים, וגינות ציבוריות הם מלהזכיר.

לפני שאתם תמהים איזוהי השכונה מוכת הגורל, נוסיף עוד כמה פרטים נחוצים להשלמת התמונה: כנופיות ילדים משועממים מתקבצים באורח קבע אל הכביש המוביל לשכונה, וממתנים בשאגות קרב ובצרוור אבנים לכל רכב ישראלי שנקלע לאזור.

שועפט. שכונה ולצידה מחנה פליטים עוין. שכונה המסופחת באופן רשמי לירושלים, אם כי לא ברור מה כולל הסיפוח למעשה.

רק לפני כשבועיים ירד צעיר מאוטובוס עירוני בכניסה לשכונה, וכשעבר ליד עמדת הביטחון שלף סכין בניסיון לבצע פיגוע. הצעיר נעצר, ונסיבות האירוע הועברו לבדיקה. תקופה קצרה קודם, פעלו גופי הביטחון במקום, ופשטו באישון ליל על בתי התושבים. במהלך המבצע, בוצעו חיפושים ממוקדים לאיתור אמצעי לחימה בלתי חוקיים, ובמהלכם נמצאו שלל אביזרים שכאלו, ביניהם: אקדח אויר, סכינים, אלות, אמצעי תקיפה, שכפ"צ אורחי ומנורה כחולה של רכבי חירום. כמו כן נעצרו באותו לילה תשעה חשודים בחשד לעבירות של השתתפות בהפרות סדר, כמו גם בפעילות טרור עממי ופלילי. החשודים הובאו להמשך חקירה ביחידות המחוז.

אין להתבלבל בין מחנה הפליטים שועפט לבין שכונת שועפט, הממוקמת כקילומטר אחד מערבה לו ומהווה מתחם עירוני שונה ממנו באופיו ובאוכלוסייתו. בניגוד לשכונת שועפט, זו אשר זיכתה את שכנתה החרדית ירמת שלמה בשם המוכר 'רכס שועפט', הרי שבמחנה הפליטים שועפט אין אף שליט. מחנה הפליטים שועפט שוכן בצפון-מזרח ירושלים, בין השכונה הערבית ראס ח'מיס במערב, השכונה היהודית פסגת זאב בצפון, השכונה הערבית דחית א-סלאם במזרח, ושכונת הגבעה הצרפתית בדרום. זהו מחנה הפליטים הפלשתיני היחיד בתחומה הריבוני של מדינת ישראל. למעשה, הוא ממוקם בתוך

שטחה המוניציפלי של ירושלים, אך מעבר לקו הירוק. גדר עוטף ירושלים מקיפה את המחנה מצפון, ממערב ומדרום, תוך השארתו בפועל מחוץ לתחומי העיר.

בתוך העיר, מחוץ לגדר

נכון להיום, מצוי מחנה הפליטים שועפט תחת סמכותה של עיריית ירושלים. מרבית התושבים בו נושאים תעודות זהות כחולות, מתוקף חוק סיפוח ירושלים. אך עם זאת, כחמישים עד שישים אחוזים מהתושבים רשומים כפליטים, מאלו שפונו ממחנה אל מועסכר, ששכן בעיר העתיקה ופונה לאחר מלחמת תשכ"ז.

כפר עקב דומה עד מאד בחזונו החיצוני, וגם באוכלוסייתו, למחנה שועפט. זהו כפר ערבי, הנמצא בצפון שטחה המוניציפלי של העיר, באזור מזרח ירושלים. הכפר נמצא בסמוך למחנה הפליטים קלנדיה ושדה התעופה עטרות, כ-2 קילומטרים דרומית לרמאללה וכ-88 קילומטרים צפונית למרכז העיר ירושלים. כמו במחנה הפליטים שועפט, גם בכפר עקב נבנתה גדר ההפרדה בינו לבין שאר שכונות ירושלים.

בימים האחרונים נחשפה תכנית סודית אשר הוגשה לעיונם של אנשי המטה לביטחון לאומי, וכוללת הפרדה של שכונות ערביות מעיריית ירושלים. בדיון שנערך במטה לביטחון לאומי, דנו בניתוק שתי השכונות שנמצאות במזרח ירושלים מהעיר. ההצעה המרכזית שעמדה במרכז הדיונים הייתה, לנתק את כפר עקב ואת מחנה הפליטים שועפט מעיריית ירושלים ולהפוך אותן למועצה אזורית בתוך שטחי ישראל עם רשות עצמאית נפרדת שתקבל תקציב ישירות מהממשלה.

ההצעה המהפכנית אינה רעיון חדשני במיוחד. מדי תקופה ישנם המעלים ודשים ברעיונות אלו ודומיהם. נראה שמדובר באנשים מלאי יוזמות וטוב לב שפוך, השוקדים יומם ולילה על רווחתם של התושבים הפלשתינים. אלו הם אנשי האגודה לזכויות האזרח, אשר כדבריהם, "למעלה מארבעים שנים, פועלת האגודה להגנה על זכויות האדם ולקידומן, בכל מקום שבו הפגיעה בזכויות נעשית על ידי רשויות ישראליות או מטעמן".

אנשי האגודה עוסקים רבות בסקירת מצבם הביש של תושבי הכפרים הכבושים, ומבקשים מפעם לפעם

58757363-4	02/06/2017	הפלט - כל השבוע	עמוד 11	2/2	25.05x30.93
המרכז הבינתחומי הרצליה - 84260					

בעיסאויה רוצים רק לחיות בשקט

"אם היה לילדים איפה לשחק, הם לא היו זורקים אבנים"

במונולוג מהשטח, פורש מחמוד קעיב מעיסאויה את הצד השני. הוא ממש לא רוצה לחיות ברשות הפלשתינית, אבל הוא כן רוצה לקבל תמורה לארנונה אותה הוא משלם לעיריית ירושלים

שמרחם עלי ולא תחת השלטון שלא מרחם עלי ולא מפרנס אותי".

"אני אומר את האמת", לא שוכח מחמוד להוסיף, "מה שאני מרגיש".

"אני אומר, אם יהיה שלטון ערבי - זה רק בתנאי שהוא ידאג לעם שלו באמת. שיהיה מנהיג טוב. לא שיבוא ויהרוס את העם שלו. החיים תחת ישראל טובים יותר מאשר ברשות הפלשתינית. תשעים אחוז מתושבי הרשות סובלים. אין להם חיים. הם מושפלים ומדוכאים".

"ושלא תחשבו", ממחר מחמוד להדגיש, "גם כאן יש אפליה ויש בלגן. בעיסאויה - זה אין לו מונה גז, וזה אין לו חשמל. ברחובות אין תאורה ואין איסוף אשפה. אם תגיעו לגבעה הצרפתית, להר הצופים, תראו איזה נוף מרהיב, גנים מטופחים, הכול נקי. אבל תמשיכו חמישים מטר משם, אל השכונה שלנו עיסאויה, היא נראית כמו מחסן. אנחנו עשרים וחמישה אלף בני אדם, ואין לילדים מגרש משחקים אחד".

מחמוד קעיב נאלץ להצדיק את ה'שבאב': "אין להם תעסוקה אחר הצהריים, מה עושים הילדים? מסתובבים ליד הכביש, וכשנכנס רכב של משטרה או מג"ב, זורקים אבנים. כמו משחק חתול ועכבר, זה זורק וזה תופס. אם הייתה להם תעסוקה, הם לא היו זורקים. אבל אין להם גינות ואין כלום; ואני משלם ארנונה גבוהה, כמה אלפים, בדיוק כמו שמשלם יוסי מהגבעה הצרפתית".

פעם התלוננתי בעירייה, אמרתי להם: אין לנו תאורה, אין איסוף אשפה, למה אני צריך לשלם ארנונה? והפקיד עונה לי: אתה נוסע באגד? כן. אז אתה משלם ארנונה. נו, מה הקשר...?

ובמחנות הפליטים, המצב גרוע עוד יותר מאצלנו. הרבה מהם באים אלינו לשכונה לבקש נדבות. אף אחד לא דואג להם ולא עוזר.

כן, זו בעיה קשה מעל חמישים שנה, ועם כל זה אני יודע שלא יהיה לנו יותר טוב ברשות. שם בוודאי לא יעזרו לנו. האמת, הם בכלל לא רוצים לפתור את הבעיה שלנו".

"כן, זו האמת", הוא ממתיק סוד ואומר בהבעת חשיבות: "אנו רוצים לחיות ביחד, עובדים ביחד, מתפרנסים זה מזה. רק המנהיגים שלנו - הם שעושים לנו בעיות. אם היו רוצים שלום באמת, היו כבר עושים שלום מזמן, בזמן רבין, בזמן סאדאת, ב-77, אבל הם לא רוצים שלום. רוצים רק להרוג אחד את השני".

"הם אומרים לכל העולם שיש בעיה פלשתינית, שיש בעיה עם מזרח ירושלים. חוץ מזה, אין להם עוד בעיה. אפילו בכל העולם אין עוד בעיות חוץ מהבעיה הפלשתינית! שימו לב, אין להם איפה לריב, איפה לעשות ישיבות, איך לקבל כסף מאירופה ומאמריקה. המנהיגים רוצים שהמלחמה תישאר ככה. לא לפתור את הבעיה. כך כל העולם מתמקדים בבעיה הפלשתינית, והמנהיגים שלנו מרוצים".

אני לא סומך על אבו מאזן ולא על נתניהו. רק בורא העולם יעשה שלום. אמן".

מבין כל הכפרים הפלשתינים שבתחום השיפוט הירושלמי, בולטת עיסאויה כחממת טרור מסוכנת במיוחד. מחבלים רבים יצאו ממנה בדרכם לבצע פיגועי תופת בשכונות היהודיות בעיר. ה'שבאב' המקומי עומד דרך קבע בפאתי השכונה ומאיים על שלומם ובטיחותם של הנהגים החולפים בצירי התנועה הנשקפים ממנה.

אבל דווקא שם, בתוככי עיסאויה העוינת, שמענו זמירות אחרות לחלוטין. ביקשנו לשמוע גם את דעתם האמתית של יושבי מזרח ירושלים, בניסיון לממש את השטח ולדעת אנה מועדות פני התושבים. פנינו למחמוד קעיב, המנהל ביד רמה את "מוניות עיסאויה", וביקשנו לברר מה דעתו על השינוי הנידון. לשמחתנו, מחמוד ידע להשיב בעברית שוטפת, ואף הצדיק את התיאוריה האומרת כי כל נהג מונית הוא מדינאי מחונן בפוטנציה... היו לו תשובות מפתיעות לכל שאלה, ומשנה פוליטית סדורה היטב, והוא לא היסס להציג אותה בפנינו בפה מלא:

"רשות עצמאית? שטויות. אין כזה דבר. זה או הרשות הישראלית או הרשות הפלשתינית", נחרץ מחמוד בתשובתו, והוא כבר ממחיש במשל מן החיים: "או סכין חד או סכין שלא חותך טוב. אין אפשרות שלישית, וכל סכין גרועה יותר מהשנייה".

"אני חושב שאף אחד לא רוצה לעבור לרשות הפלשתינית. כאן, בשליטה ישראלית, לפחות יש לנו מקומות עבודה, אפשרות לפרנס את המשפחה. וזה הכי חשוב. בשטחים צריך ללכת לקבל הרבה אישורים אם רוצים לצאת לעבוד בישראל: אישור מישור, אישור מהרשות, ואם אתה לא תומך בפת"ח או בחמאס, ולא משת"פ של אף אחד - לא תקבל אישור. שם, ברשות הפלשתינית, המצב כולו גרוע".

מחמוד מצהיר באוזנינו בפאתוס של מדינאי העומד על דוכן הנואמים: "תשמעו מה שאני אומר, תחזירו את כל השטחים לישראל. וכל מי שלא רוצה ריבונות ישראלית - תעבירו אותו לסיני. שם יעשו להם מדינה, בסיני, ליד עזה. תאמינו לי, זה הכי טוב! אני חושב ככה, וגם כל החברים שלי בשכונה. לא מעניין אותנו הפוליטיקה. פעם, לא ידענו מה זה מחסום, מה זה גדר. היינו חיים חיים פשוטים. עכשיו הכול מסובך..."

זה מה שאני חושב. מה אתם חושבים, כשתהיה רשות פלשתינית, לא יהיה טוב יותר! שם אנשים סובלים יותר. רצו מדינה וקיבלו..." מחמוד מביע בוז גלוי ולאחר מכן ממשיך: "כולם נהיו עניים, המצב אצלם רק מידרדר...".

"אם מעבירים את השכונה שלי לשלטון פלשתיני", אומר מחמוד במין איום, "באותו יום אני עובר לגור בבאר שבע. לא רוצה להיות תחת הרשות הפלשתינית. אני רוצה לחיות כמו בני אדם. לא משנה לי מי ישלוט, העיקר זה ההתנהגות של הבנאדם. גם אם המנהיג הוא ערבי כמוני, אבל אם אני לא מרגיש חירות, זה לא יעזור לי. אם הוא מתנהג יותר גרוע מיהודי שכובש אותי, אני מעדיף להיות תחת שלטון

כמה לא מפתיע, אולם בצד השמאלי של המפה היו התגובות נלהבות בהרבה:

יו"ר האופוזיציה, חה"כ יצחק הרצוג, הגיב בחיוב לפרסום ואמר: "התכנית במל"ל לניתוק כפרים במזרח ירושלים היא בכיוון הנכון לשמירה על ירושלים מאוחדת עם רוב יהודי". חבר הכנסת עומר בר לב מהמחנה הציוני אמר בתגובה, כי "נראה שהמל"ל מחובר יותר למציאות מממשלת הימין, שטומנת את ראשה עמוק בחול, כשהם, בתוספת הטוען לכתר לפיד, תומכים בזכות השיבה ומנציחים את נוכחותם של 350,000 פלשתינים ומפקירים את ביטחון ישראל. מי שנלחם להשאיר את מחנה הפליטים שועפט על יושביו תחת אחריותנו, שלא יתפלא אם ימצא עצמו נלחם, שוב, על הכותל המערבי".

וסגן יו"ר הכנסת, יואל חסון, אמר: "ממשלת הליכוד הולכת בהרבה מעגלים, אבל בסוף היא לא תוכל להתחמק מהאמת שהמחנה הציוני מציב בראש סדר היום: אין פתרון... פרט להפרדה של שתי מדינות. אני מברך את תכנית המל"ל ומקווה שהגורמים המשיחיים בממשלה לא יטרפדו עוד צעד חיוני לביטחון ישראל ולשמירת ריבונותה בעיר הבירה ירושלים".

כשהסוד איננו סוד

"תכניות מסוג זה צריכות להישאר בסטטוס סודי עד לרגע ההחלטה", אומר לנו במורת רוח ד"ר שאול שי, מהמכון למדיניות ואסטרטגיה במרכז הבינתחומי הרצליה. "כעת הרעיון הינו בגדר הצעה בלבד, וכל הדיונים והשיקולים צריכים להיעשות על שולחן מקבלי ההחלטות, ללא מעורבות גורמים צדדיים. במיוחד מדובר בתכנית רגישה כזו, בעלת השלכות רחבות מאד על כל הגזרה, אי אפשר להותיר החלטות כאלו בידי הציבור הרחב".

ד"ר שי מסביר ל'הפלט' על התכניות העתידיות שעל המדף המדיני: "חשוב להבין: אין תכנית לנתק את מזרח ירושלים כולו מהעיר ירושלים. כעת דובר רק על מחנה הפליטים שועפט וכפר עקב, המצויים ממילא מחוץ לגדר, והמסמכים בנושא עדיין סודיים. השיקולים בעניין הם רבים, ולא מורכבים רק משיקולים ביטחוניים, אלא גם מצדדים נוספים כמו שאלת היכולת לתת לתושבי השכונות את השירותים שכל תושב בירושלים זכאי לקבל. לשאלה זו אין תשובה חד משמעית, מכיוון שמקומות אלו מצויים מעבר לגדר הביטחון, והמצב הביטחוני שם אינו בשליטה מלאה. כאשר קיימת בעיה ביטחונית, אי אפשר להביא לאזור את עובדי העירייה שיספקו שירות, ולהכניס אותם לסכנה קיומית".

אני לא אומר שזו הזנחה מכוונת מטעם העירייה, להבנתי זהו מצב נתון, ועימו יש להתמודד ולחפש פתרונות: להגביר את הסדר והשליטה במקום, כך שנוכל להבטיח את שלומם של פועלי העירייה, ואם אנו לא יכולים או לא רוצים לעשות זאת, יש לאתר גורם אחר שיצליח לתת לתושבים את השירותים הדרושים.

מציאת הפתרון כלל אינה פשוטה לביצוע: יש לבדוק איזה הסדר יעשו, למי יעבירו את הסמכות ואיך יעבירו, מה יהיו הפרוצדורות, ובאלו שלבים. אלו המון שאלות מורכבות, ורק בממשלה אמורים להכריע בהן".

"אך איזו החלטה שתהיה בעניין", כך מזהיר ד"ר שי ואומר, "יהיו לה השלכות רחבות מאד לכל הגזרה. השלכות פוליטיות, השלכות מדיניות, וכמובן - השלכות ביטחוניות. מזרח ירושלים הוא מושג מורכב מאד, ובוודאי שכל שינוי בסטטוס של ירושלים יש לו משמעויות רבות. יתכן שתושבי שכונות אחרות ירצו אף הם להתנתק מהעיר, ואין בין השכונות השונות גזירה שווה. יתכן גם שהתושבים כלל לא מעוניינים בכך, וגם את זה צריך לברר בכל מקום בפני עצמו".

"אין ספק", הוא מסכם, "כי מוטב לתכניות כאלו להישאר חשאיות ככל האפשר, ושיבררו וילבנו אותן היטב ללא השפעות חיצוניות, כשרק לאחר ההחלטה לפרסם אותן, אם בכלל, יוציאו אותן לציבור. אמנם עכשיו, סודי זה כבר לא. הסוסים ברחו מן האורווה, ולא ברור באשמת מי, אך את הנעשה אין להשיב".